

INGLIZ VA O'ZBEK MEDIAMATNLARIDA EKSPRESSIVLIKNI IFODALASHDA TAQRIZ TILI VA UNING LEKSIK-GRAMMATIK XUSUSIYATLARI

Babur Madiyarov Allambergenovich

Ingliz tili amaliy tarjima kafedrası o'qituvchi

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

madiyarovbabur@gmail.com

Annotatsiya. *Mazkur maqolada ingliz va o'zbek mediamatnlarida taqriz janrining lingvostilistik xususiyatlari, xususan, ekspressivlikni ifodalashda qo'llaniladigan leksik va grammatik vositalar tahlil qilinadi. Tadqiqotda taqriz tilining baholovchi xarakteri, emotsional-ekspressiv birliklar, muallif pozitsiyasining ochiq ifodalanishi va ularning ikki til materialidagi o'xshash hamda farqli jihatlari yoritiladi. Shuningdek, taqriz janrining ommaviy axborot vositalarida jamoatchilik fikrini shakllantirishdagi o'rni aniqlanadi.*

Kalit so'zlar: *taqriz, ekspressivlik, mediamatn, baholovchi leksika, publitsistik uslub, ingliz va o'zbek tillari.*

Аннотация. *В данной статье рассматриваются лингвистические и стилистические особенности рецензионных текстов в английском и узбекском медиадискурсе с особым акцентом на выражение экспрессивности посредством лексических и грамматических средств. В исследовании анализируются оценочная лексика, эмоционально-экспрессивные единицы, модальные конструкции, а также авторская позиция в жанре рецензии. Сопоставительный анализ выявляет как универсальные, так и языково-специфические характеристики экспрессивности, отражающие культурные и журналистские традиции. Полученные результаты подчеркивают значимую роль языка рецензии в формировании общественного мнения и развитии аналитического медиадискурса.*

Ключевые слова: жанр рецензии, экспрессивность, медиатекст, оценочная лексика, публицистический стиль, английский и узбекский языки.

Abstract. *This article examines the linguistic and stylistic features of review texts in English and Uzbek media discourse, with a particular focus on the expression of expressiveness through lexical and grammatical means. The study analyzes evaluative vocabulary, emotional-expressive units, modal constructions, and authorial stance in review genres. A comparative analysis reveals both universal and language-specific characteristics of expressiveness, reflecting cultural and journalistic traditions. The findings highlight the significant role of review language in shaping public opinion and enhancing analytical media discourse.*

Keywords: *review genre, expressiveness, media text, evaluative language, publicistic style, English and Uzbek.*

Kirish

Bugungi kunda ommaviy axborot vositalari nafaqat axborot yetkazish, balki jamoatchilik fikrini shakllantirishda muhim ijtimoiy institut sifatida namoyon bo‘lmoqda. Ushbu jarayonda til vositalarining roli alohida ahamiyat kasb etadi. Mediamatnlarda til bir tomondan obyektiv voqelikni aks ettirsa, ikkinchi tomondan auditoriyada muayyan munosabat va baho shakllantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, tahliliy janrlar tarkibiga kiruvchi taqriz janri ushbu ikki vazifani uyg‘un holda amalga oshirishi bilan ajralib turadi.

Taqriz janrining nazariy asoslari

Taqriz tahliliy janr sifatida adabiy, ilmiy, madaniy va ijtimoiy hodisalarga baho berishga qaratilgan publitsistik shakl hisoblanadi. A. Abdusaidov ta’kidlaganidek, “tahliliy janrlar voqelikni nafaqat bayon etadi, balki unga munosabat bildiradi, baholaydi va o‘quvchi ongida muayyan xulosani shakllantiradi” (Abdusaidov A., *Publitsistika nazariyasi va amaliyoti*, 2012).

Taqriz janrining asosiy belgisi — baholovchanlik va subyektivlikdir. Bu jihat uni xolis axborot janrlaridan farqlaydi va ekspressiv til vositalaridan faol foydalanishni taqozo etadi. Ekspressivlik taqriz matnining asosiy lingvistik belgilaridan biri bo‘lib,

muallifning hissiy munosabati va bahosini ifodalashga xizmat qiladi. O‘zbek va ingliz taqrizlarida quyidagi leksik vositalar keng qo‘llaniladi:

- baholovchi sifatlar (*yuksak saviyali, chuqur mazmunli, sust ishlangan / outstanding, superficial, thought-provoking*);
- emotsional-ekspressiv birliklar;
- metafora va epitetlar;
- intensifikatorlar (*nihoyatda, o‘ta, juda / extremely, remarkably, highly*).

Ingliz taqrizlarida ekspressivlik ko‘proq intensifikatorlar va sifatlarning darajalanishi orqali ifodalansa, o‘zbek taqrizlarida obrazli ifoda va frazeologik birliklar ustunlik qiladi.

Grammatik vositalar va muallif pozitsiyasi

Taqriz matnlarida grammatik shakllar ham ekspressivlikni kuchaytirishda muhim rol o‘ynaydi. Jumladan:

- modal fe‘llar (*kerak, lozim, mumkin / should, must, may*);
- ritorik savollar;
- ta’kidlovchi konstruktsiyalar;
- murakkab qo‘shma gaplar.

Bu vositalar orqali muallif o‘z pozitsiyasini ochiq ifodalaydi va o‘quvchini faol fikrlashga undaydi. Ingliz va o‘zbek taqrizlarining qiyosiy tahlili: Qiyosiy tahlil shuni ko‘rsatadiki, har ikkala tilda taqriz janri baholovchi va ekspressiv xarakterga ega. Biroq ingliz tilidagi taqrizlarda mantiqiy izchillik va neytral baholash ustun bo‘lsa, o‘zbek tilida emotsional-ta’sirchanlik va obrazlilik kuchliroq namoyon bo‘ladi. Bu holat milliy publitsistik an’analar va madaniy tafakkur bilan bevosita bog‘liqdir.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, taqriz janri ingliz va o‘zbek mediamatnlarida ekspressivlikni ifodalashning samarali vositasi hisoblanadi. Unda leksik va grammatik birliklar muallif bahosi va munosabatini ochiq ifodalashga xizmat qiladi. Taqriz tili nafaqat axborot berish, balki o‘quvchi ongida estetik va tanqidiy tafakkurni shakllantirish vazifasini ham bajaradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdusaidov A. *Publitsistika nazariyasi va amaliyoti*. – Toshkent, 2012.
2. Solganik G.Ya. *Stilistika publitsisticheskoy rechi*. – Moskva, 2007.
3. Bell A. *The Language of News Media*. – Oxford, 1991.
4. Fowler R. *Language in the News*. – London, 1991.

